

Retningslinjer for behandling af sager om magtanvendelse

Sundhed og Omsorg Handicap og Psykiatri

Godkendt i Social- og Sundhedsudvalget den 25. februar 2015

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning	4
1.1. Definition af magtanvendelse	4
1.2. Følgegruppe for magtanvendelse	4
2. Lovgrundlag	5
2.1. Den personlige friheds ukrænkelighed	5
2.2. Omsorgspligten	5
3. Generelle betingelser for magtanvendelse	7
3.1. Formål, Servicelovens § 124, stk. 1	7
3.2. Generelle betingelser, Servicelovens § 124, stk. 2-4	7
3.3. Personkreds, Servicelovens § 124 a	7
3.4. Samtykkebegrebet	7
4.1. Personlige alarm- og pejlesystemer, § 125, stk. 1	9
4.2. Særlige døråbnere, § 125, stk. 3	11
4.3. Akut føren og fastholdelse, § 126	12
4.4. Fastholdelse i hygiejnesituationer, § 126 a	13
4.5. Tilbageholdelse i boligen, § 127	14
4.6. Fastspænding med stofseler, § 128	15
4.7. Optagelse i særligt botilbud uden samtykke, § 129	16
5. Krav til beslutningsgrundlaget	19
6. Registrering og indberetning	20
6.1. Skema 1 – Forud godkendt magtanvendelse	20
6.2. Skema 2 – Ikke forud godkendt magtanvendelse	21
6.3. Skema 3	21
7. Tilsyn, opfølgning og handleplaner	23
7.1. Tilsyn	23
7.2. Opfølgning	23
7.3. Handleplaner	23
8. Inddragelse af pårørende og værgemål	24
9. Klageregler	25
9.1. Procedure for indgivelse af klage	25
9.2. Domstolsprøvelse	26
10. Særlige spørgsmål	27

10.1. Fastholdelse ifm. sundhedsfaglig behandling _____	27
10.2. Sengeheste, trædemåtter o. lign. _____	27
10.3. Sikkerhedsseler i busser og biler _____	27
Bilag 1 - Ansøgningskema _____	29
Bilag 2 – Skabelon for klagevejledning _____	33

Retningslinjer for behandling af sager om magtanvendelse

1. Indledning

Ringkøbing-Skjern Kommune har udarbejdet retningslinjer for behandling af sager om magtanvendelse for fagområderne Handicap & Psykiatri og Sundhed & Omsorg.

I retningslinjerne gennemgås de generelle principper for regelsættet, ligesom der gives en systematisk gennemgang af de enkelte bestemmelser.

1.1. Definition af magtanvendelse

Magtanvendelse defineres som "fysiske indgreb i selvbestemmelsesretten".

Et fysisk indgreb i selvbestemmelsesretten er et aktivt indgreb, som sættes i værk over for en person, der aktivt modsætter sig eller forholder sig passivt til et konkret tilbud eller opfordring.

1.2. Følgegruppe for magtanvendelse

Der er nedsat en følgegruppe for magtanvendelse med repræsentanter fra de 2 fagområder.

Følgegruppens formål og arbejdsområde er:

- At følge magtanvendelsesområdet generelt
- At behandle indberetninger af principiell karakter
- At tilstræbe fælleshåndtering af sagerne i de 2 fagområder
- Erfaringsudveksling og sparring som led i den lærende organisation

2. Lovgrundlag

Reglerne om magtanvendelse fremgår af Servicelovens kap. 24 (nugældende LBK nr. 254 20/03/2014) samt magtanvendelsesbekendtgørelsen (nugældende BEK nr. 392 af 23/04/2014).

Baggrunden for reglerne er et politisk ønske om at styrke retssikkerheden for både den berørte personkreds og det involverede personale. Det er intentionen, at indgreb i selvbestemmelsesretten så vidt muligt skal undgås, bl.a. ved hjælp af pædagogiske midler.

Reglerne indeholder en positiv opregning af, hvilke tvangsmæssige indgreb, der kan iværksættes og betingelserne herfor. Dvs. at det alene er disse fysiske indgreb i selvbestemmelsesretten, der kan iværksættes. Foranstaltningerne er:

- Personlige pejle- og alarmsystemer
- Særlige døråbnere
- Akut fastholdelse
- Fastholdelse i hygiejnesituationer
- Tilbageholdelse i boligen
- Anvendelse af stofseler
- Optagelse i særlige botilbud uden samtykke

Endvidere indeholder reglerne særlige retsgarantier i form af sagsbehandlingsregler, klageregler samt regler for domstolsprøvelse.

Reglerne gælder generelt i alle boformer og dagtilbud, ligesom de også gælder i private hjem, hvor der ydes praktisk eller pædagogisk bistand.

2.1. Den personlige friheds ukrænkelighed

Grundlovens § 71 beskytter mod indgreb i den personlige frihed. Bestemmelsen indeholder ikke et generelt forbud mod frihedsberøvelse men slår fast, at frihedsberøvelse kun kan finde sted med hjemmel i lov. Det er dette princip, man har ønsket at tilgodese med reglerne om magtanvendelse.

Begrebet frihedsberøvelse omfatter indespærring og internering, hvor et afgrænset område ikke må forlades uden tilladelse. Indespærring omfatter fx aflåsning af områder, afdelinger mv., hvor den indespærrede ikke fysisk har mulighed for at forlade området uden videre. Der er således tale om frihedsberøvelse, når en beboer i et botilbud eller på et plejehjem hindres i at gå ud, hvis vedkommende i ord eller handling giver udtryk for ønsket om at gå.

2.2. Omsorgspligten

Kommunen har, jf. Servicelovens § 82, pligt til at yde hjælp efter Serviceloven til personer, som ikke er i stand til at tage vare på egne interesser. Omsorgspligten gælder, uanset om den pågældende samtykker, men giver ikke adgang til at anvende fysisk magt, jf. Servicelovens § 82 stk. 1, 2. pkt. Der kan alene anvendes magt, hvis der er hjemmel til det i Servicelovens §§ 125-129.

Omsorgspligten medfører, at omsorgspersonalet - med udgangspunkt i hvad der er væsentligt for brugeren - skal finde den måde, den pågældende ønsker at modtage hjælpen på. Når en bruger ikke vil vaskes eller have børstet tænder, har personalet således en vedvarende pligt til at finde den måde, brugeren vil modtage hjælpen på.

I praksis er der en gråzone mellem grænsen for omsorgspligt og magtanvendelse, og det er derfor især på dette område nødvendigt med en løbende dialog mellem omsorgspersonale og Myndighed.

2.2.1. Personkreds

Omsorgspligten retter sig mod personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, som er visiteret til hjælp efter Serviceloven, og som ikke er i stand til at varetage egne interesser

Bemærk, at personkredsen for omsorgspligten er afgrænset anderledes end personkredsen for magtanvendelse, idet der ikke er krav om varig nedsat funktionsevne.

3. Generelle betingelser for magtanvendelse

3.1. Formål, Servicelovens § 124, stk. 1

Formålet med reglerne om magtanvendelse er at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Magtanvendelse skal altid være undtagelsen og må aldrig erstatte omsorg, pleje eller socialpædagogisk bistand. Magtanvendelse kan endvidere ikke begrundes i utilstrækkelige personaleforhold.

3.2. Generelle betingelser, Servicelovens § 124, stk. 2-4

- Kommunen skal forud for enhver form for magtanvendelse gøre, hvad der er muligt for at opnå brugers frivillige medvirken til en nødvendig foranstaltning. Omsorgspersonalet skal derfor arbejde med at finde ud af, hvorfor brugeren handler, som vedkommende gør i de situationer, som fører til magtanvendelse. Det kan fx være relevant at se på, om man kan ændre rutiner mv. og dermed undgå de situationer, hvor magtanvendelse opstår.
- Anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes. I en række tilfælde vil det være nødvendigt at foretage en afvejning af, hvad der er mindst indgribende og mindst uværdigt for den enkelte. Her skal omsorgspligten vejes op imod indgrebets karakter.
- Magtanvendelse skal udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe.

3.3. Personkreds, Servicelovens § 124 a

Personkredsen for magtanvendelse omfatter personer:

- Med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne,
- Som er visiteret til:
 - personlig og praktisk hjælp og socialpædagogisk bistand efter Servicelovens §§ 83-85 eller
 - behandling efter Servicelovens §§ 101 og 102 eller
 - aktiverende tilbud efter Servicelovens §§ 103 og 104 **og**
- Som ikke samtykker i foranstaltningen.

Det er en forudsætning, at der foreligger nødvendig faglig dokumentation for den nedsatte psykiske funktionsevne. Dette forudsættes opfyldt ved visitationen til støtte.

3.4. Samtykkebegrebet

Hjælp efter Serviceloven forudsætter som udgangspunkt, at brugeren er indforstået med at modtage hjælpen, dvs. at brugeren aktivt eller stiltiende har samtykket til hjælpen.

Et samtykke skal være frivilligt, specifikt og informeret:

- Frivilligt betyder, at aftalen ikke må være indgået under nogen form for tvang.
- Specifikt betyder, at det klart og tydeligt skal fremgå, hvad der konkret er givet samtykke til.
- Informeret betyder, at den, der afgiver samtykket, har forstået, hvad vedkommende giver samtykke til – og kan huske det i de konkrete situationer.

For at sikre det bedst mulige grundlag for samtykket skal personalet sørge for, at brugeren forud for sin stillingtagen dels har modtaget nødvendig og tilstrækkelig information om, hvad samtykket indebærer, dels har forstået rækkevidden heraf.

Vurderingen af en brugers habilitet ift. et konkret indgreb beror på en vurdering af vedkommendes psykiske tilstand samt indgrebets karakter, fx kan en bruger, ud fra en konkret vurdering, være i stand til at afgive et gyldigt samtykke til at få en sele på men ikke til anvendelse af et pejle- eller alarmsystem, da konsekvenserne af denne foranstaltning er mere vidtrækkende og abstrakt.

Et gyldigt samtykke kan foreligge i form af:

- Et **udtrykkeligt samtykke**, hvor man klart giver udtryk for at være indforstået med den pågældende handling. Det kan være mundtligt eller skriftligt
- Et **stiltiende samtykke**, hvor personens signaler og opførsel må tolkes således, at der foreligger samtykke. Dette kræver et indgående kendskab til personen. Hvis en person ikke er i stand til at give udtryk for sine ønsker, og man antager, at vedkommende ville have samtykket, er dette ikke et gyldigt samtykke.

Et gyldigt samtykke kan ikke opnås ved passivitet, dvs. ved fravær af modstand og manglende evne til at udtrykke sine ønsker. Passivitet kan være vanskeligt at skelne fra stiltiende samtykke, men det sidste fordrer et signal eller en opførsel, som kan tolkes som samtykke. Ved tvivlstilfælde må det opfattes som passivitet.

Et samtykke, som er opnået ved tvang eller svig (f.eks. afgivelse af urigtige oplysninger eller fortielse af sandheden) er ikke gyldigt.

4. Betingelser for de enkelte indgreb

4.1. Personlige alarm- og pejlesystemer, § 125, stk. 1

Foranstaltning

- Anvendelse af alarmsystemer, som kan advare personale eller andre, fx pårørende eller naboer, hvis en bruger forlader boligen **eller**
- Anvendelse af pejlesystemer, der kan lokalisere brugeren.

Det er en forudsætning for anvendelsen, at der er personale eller andre, som kan reagere på alarmen.

Der er ikke tilladt at:

- Anvende systemer til generel overvågning af brugeren i boligen.
- Anvende kodelåse, som forudsætter indtastning af særlig kode, hvis brugeren ikke har forudsætning for at indtaste koden.
- Aflåse yderdøre med det formål at forhindre brugeren i at forlade boligen.

Betingelser

- Risiko for at brugeren ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide personskade **og**
- forholdene i det enkelte tilfælde gør det påkrævet for at afværge denne risiko.

Risiko for personskade:

Konkret afvejning af, om det må anses for overvejende sandsynligt, at brugeren ikke er i stand til at forlade tilbuddet uden aktuel fare for personskade **og** konkret viden om, at brugeren er "dørsøgende".

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til brugeren.

Hvem træffer afgørelsen?

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder træffer afgørelse efter ansøgning fra lederen af tilbuddet. Afgørelsen med klagevejledning sendes til brugeren, dennes værge eller partsrepræsentant. Tilbuddet orienteres om afgørelsen.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Brugerens handlekommune træffer afgørelse efter ansøgning fra lederen af tilbuddet. Ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Ansøgningskema

Der er udarbejdet et ansøgningskema som skal anvendes ved ansøgning om personligt pejle- og alarmsystem. Se bilag 1.

Revurdering

Tilbuddet skal foretage en løbende vurdering af, om behovet fortsat er til stede.

Myndighed skal efter ansøgning fra lederen af tilbuddet revurdere afgørelsen senest 8 måneder efter, at tilladelsen til anvendelse er givet.

4.1.1. Særligt om demente, § 125, stk. 2

Såfremt brugers nedsatte funktionsevne er en konsekvens af en erhvervet mental svækkelse, der er fremadskridende (typisk ved demens), kan anvendelse af personlig alarm- eller pejlesystem iværksættes som et led i den pleje og omsorg, der generelt udføres i forhold til den pågældende bruger, medmindre den pågældende modsætter sig dette.

I så fald er der ikke tale om en magtanvendelse, og foranstaltningen skal dermed heller ikke registreres eller indberettes på de særlige indberetningskemaer. Der er ingen tidsbegrænsning for anvendelsen. En foranstaltning skal dog ophøre, hvis ovenstående betingelser ikke længere er opfyldt.

Det er enhedsleder/centerleder, der vurderer om betingelserne i § 125, stk. 2 er opfyldt.

Hvis brugeren modsætter sig foranstaltningen, er der tale om en magtanvendelse, og der skal træffes afgørelse om anvendelsen som ovenfor beskrevet.

4.2. Særlige døråbnere, § 125, stk. 3

Foranstaltning

Anvendelse af særlige døråbnere ved yderdøre for én eller flere brugere.

Særlige døråbnere omfatter dobbelte dørgreb, dobbelt tryk for døråbning o.lign. Der må ikke være tale om en egentlig aflåsningmekanisme, og døråbneren må kun virke forsinkende i forhold til personens frie færden.

Bestemmelsen giver ikke adgang til at tilbageholde brugeren. Der skal derfor opsættes en døralarm, således at brugere, der ikke selv kan betjene den særlige døråbner, kan få hjælp til dette.

Betingelser

- Nærliggende risiko for, at én eller flere brugere ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade **og**
- Forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko **og**
- Lovens øvrige muligheder forgæves har været anvendt.

Væsentlig personskade:

Brækkede lemmer, hjernerystelser, kraniebrud, tabte eller løse tænder og kvæstelser opstået ved enten grov fysisk vold eller ved brug af skarpe instrumenter som knive, sakse mv. eller andre redskaber. Det kan også dreje sig om forgiftningstilfælde.

Hvem kan ansøge om foranstaltningen

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til vedkommende

Hvem træffer afgørelsen?

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder træffer afgørelse efter ansøgning fra lederen af tilbuddet. Afgørelsen med klagevejledning sendes til brugeren, dennes værge eller partsrepræsentant. Tilbuddet orienteres om afgørelsen.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Brugerens handlekommune træffer afgørelse efter ansøgning fra leder af tilbuddet. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Ansøgningskema

Der er udarbejdet et ansøgningskema som skal anvendes ved ansøgning om særlige døråbnere. Se bilag 1.

Revurdering

Tilbuddet skal foretage en løbende vurdering af, om behovet fortsat er til stede.

Myndighed skal efter ansøgning fra lederen af tilbuddet revurdere afgørelsen senest 8 måneder efter, at tilladelsen til anvendelse er givet.

4.3. Akut føren og fastholdelse, § 126

Foranstaltning

Akut anvendelse af fysisk magt i form af fastholdelse eller føren til andet opholdssted.

Det er ikke tilladt at slå, sparke, tage førergreb, føre til et aflåst rum el.lign.

Betingelser

- Nærliggende risiko for, at brugeren vil påføre sig selv eller andre væsentlig personskade **og**
- Forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet at gribe fysisk ind ved at fastholde/føre for at afværge denne risiko.

Væsentlig personskade:

Brækkede lemmer, hjernerystelser, kraniebrud, tabte eller løse tænder og kvæstelser opstået ved enten grov fysisk vold eller ved brug af skarpe instrumenter som knive, sakse mv. eller andre redskaber. Det kan også dreje sig om forgiftningstilfælde.

Hvem træffer afgørelsen?

Beslutningen om anvendelse af magt træffes af personalet på stedet, da der i sagens natur vil være tale om akut opståede situationer. Det er således personalet, som i første omgang skal vurdere, om betingelserne for iværksættelse af indgrebet er opfyldt.

Hvem vurderer om betingelserne for indgrebet var opfyldt?

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder vurderer, på baggrund af indberetning om magtanvendelsen på indberetningsskema 2, om betingelserne er opfyldt. Tilbuddet får herefter en tilbagemelding.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Brugerens handlekommune vurderer, på baggrund af indberetningen om magtanvendelsen, om betingelserne er opfyldt. Kopi af indberetningen indsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Klagevejledning

Tilbuddet skal sørge for, at brugeren, dennes værge eller partsrepræsentant modtager klagevejledning umiddelbart efter, at indgrebet har fundet sted. Klagevejledningen kan gives skriftligt eller mundtligt. Skabelon til klagevejledning se bilag 2.

Indberetning

Se afs. 6.2.

4.4. Fastholdelse i hygiejnesituationer, § 126 a

Foranstaltning

Anvendelse af fysisk magt for at udøve omsorgspligten i følgende personlige hygiejnesituationer:

- Tandbørstning
- Barbering
- Hårvask
- Badning og tøjskift
- Klipning af hår og negle
- Skiftning af bleer og bind
- Pleje af hud
- Fjernelse af madrester i kindpose og mundhule.

Listen er udtømmende. Det betyder, at der kun kan anvendes magt i disse hygiejnesituationer. Der må ikke benyttes hjælpemidler ved magtanvendelsen.

Betingelser

Der kan træffes afgørelse undtagelsesvist, når det er absolut nødvendigt for at udøve omsorgspligten i personlige hygiejnesituationer.

Det skal samtidig gennem handleplanen sikres, at magtanvendelse i fremtiden kan undgås

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til bruger.

Hvem træffer afgørelse?

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder træffer afgørelse efter ansøgning fra lederen af tilbuddet. Afgørelsen med klagevejledning sendes til bruger eller dennes værge. Tilbuddet orienteres om afgørelsen.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Brugerens handlekommune træffer afgørelse efter ansøgning fra leder af tilbuddet. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Akut opståede situationer

I akut opståede situationer, hvor fastholdelse i en hygiejnesituation er absolut påkrævet for at afværge en nærliggende risiko for væsentlig personskade, træffes beslutningen herom af personalet på tilbuddet. Dette skal indberettes til Myndighed på samme måde som akut fastholdelse efter § 126. Se afs. 4.3.

Ansøgningsskema

Der er udarbejdet et ansøgningsskema, som skal anvendes ved ansøgning om fastholdelse i hygiejnesituationer. Se bilag 1.

Revurdering

Tilbuddet skal foretage en løbende vurdering af, om behovet er til stede.

Myndighed skal efter ansøgning fra lederen af tilbuddet revurdere afgørelsen senest 3 måneder efter, at tilladelsen er givet. Afgørelse om magtanvendelse i hygiejnesituationer kan maksimalt træffes i en periode på 2 x 3 måneder.

4.5. Tilbageholdelse i boligen, § 127

Foranstaltning

Fysisk magt i form af fastholdelse for at hindre en bruger i at forlade boligen eller for at føre brugeren tilbage til boligen

Betingelser

- Nærliggende risiko for, at én eller flere brugere ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade **og**
- Forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko **og**
- Lovens øvrige muligheder forgæves har været anvendt.

Væsentlig personskade:

Brækkede lemmer, hjernerystelser, kraniebrud, tabte eller løse tænder og kvæstelser opstået ved enten grov fysisk vold eller ved brug af skarpe instrumenter som knive, sakse mv. eller andre redskaber. Det kan også dreje sig om forgiftningstilfælde.

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til vedkommende.

Hvem træffer afgørelse?

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder træffer afgørelse efter ansøgning fra lederen af tilbuddet. Afgørelsen med klagevejledning sendes til bruger, dennes værge eller partsrepræsentant. Tilbuddet orienteres om afgørelsen.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Brugerens handlekommune træffer afgørelse efter ansøgning fra leder af tilbuddet. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Ansøgningskema

Der er udarbejdet et ansøgningskema, som skal anvendes ved ansøgning om tilbageholdelse i boligen. Se bilag 1.

Revurdering

Tilbuddet skal foretage en løbende vurdering af, om behovet fortsat er til stede.

Myndighed skal efter ansøgning fra lederen af tilbuddet revurdere afgørelsen senest 8 måneder efter, at tilladelsen til anvendelse er givet.

Advokatbistand

I sager om tilbageholdelse i boligen mod pågældendes vilje, skal kommunen sørge for, at personen får bistand fra en advokat, og kommunen skal afholde udgiften hertil. I praksis vil det sige, at advokaten skal inddrages i sagens behandling og afgørelse.

Tilsyn

Personer, som kan blive omfattet af en foranstaltning efter § 127, skal underrettes om, at de kan rette henvendelse til Folketingets udvalg i henhold til Grundlovens § 71, stk. 7 om tilsyn med personer, der er underkastet administrativ frihedsberøvelse.

4.6. Fastspænding med stofseler, § 128

Foranstaltning

Fastspænding med stofseler til kørestol, andet hjælpemiddel, seng, stol eller toilet for at hindre fald.

Bestemmelsen har navnlig betydning for personer, der foruden at have en betydelig nedsat psykisk funktionsevne også er stærkt fysisk hæmmede.

Det er ikke tilladt at spænde en bruger fast for:

- At forhindre brugeren i at gå
- At begrænse brugerens mobilitet, når vedkommende er utryg eller aggressiv.

Dog kan der - efter en konkret vurdering - gives tilladelse til anvendelse af seler for at hindre, at brugeren rejser sig op, under opheling af brud og i genoptræningsperioden.

Se afs. 10.3. vedr. anvendelsen af sikkerhedsseler i busser og biler.

Betingelser

- Nærliggende risiko for at brugeren pådrager sig væsentlig personskade ved fald **og**
- Foranstaltningen er absolut påkrævet for at afværge denne risiko.

Der skal være tale om en kendt risiko for personskade, som det ikke har været muligt at afværge ad mindre indgribende vej.

Væsentlig personskade:

Brækkede lemmer, hjernerystelser, kraniebrud, tabte eller løse tænder og kvæstelser opstået ved enten grov fysisk vold eller ved brug af skarpe instrumenter som knive, sakse mv. eller andre redskaber. Det kan også dreje sig om forgiftningstilfælde.

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til vedkommende.

Hvem træffer afgørelser?

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder træffer afgørelse efter ansøgning fra lederen af tilbuddet. Afgørelsen med klagevejledning sendes til bruger, dennes værge eller partsrepræsentant. Tilbuddet orienteres om afgørelsen.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Brugerens handlekommune træffer afgørelse efter ansøgning fra leder af tilbuddet. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Ansøgningskema

Der er udarbejdet et ansøgningskema som skal anvendes ved ansøgning om anvendelse af stofseler. Se bilag 1.

Revurdering

Tilbuddet skal foretage en løbende vurdering af, om behovet fortsat er til stede.

Myndighed skal efter ansøgning fra lederen af tilbuddet revurdere afgørelsen senest 18 måneder efter, at tilladelsen til anvendelse er givet.

4.7. Optagelse i særligt botilbud uden samtykke, § 129

Foranstaltning

Optagelse i botilbud mv. for en bruger, der modsætter sig flytning, eller som mangler evnen til at give informeret samtykke til flytningen.

Bemærk at *personkreds* og *betingelser* er forskellige i §§ 129, stk. 1, stk. 2 og stk. 3.

Der kan ikke træffes afgørelse om flytning til et midlertidigt botilbud, jf. Servicelovens § 107, uden samtykke. Optagelse i et tilbud efter § 107 kræver samtykke fra brugeren.

4.7.1. Optagelse i særligt botilbud uden samtykke, § 129, stk. 1

Personkreds

- Brugere, der modsætter sig flytning
- Brugere, der mangler evnen til at give informeret samtykke

Betingelser

- Optagelsen i botilbud er absolut påkrævet for, at brugeren kan få den nødvendige hjælp **og**
- Hjælpen ikke kan gennemføres i brugerens hidtidige bolig **og**
- Brugeren ikke kan overskue konsekvensen af sine handlinger **og**
- Brugeren udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade **og**
- Det er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

Det skal indgå i vurderingen, hvis en ægtefælle, samlever eller anden pårørende ikke længere kan varetage den nødvendige hjælp til og opsyn med brugeren.

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til vedkommende.

Hvem kan træffe afgørelse?

Statsforvaltningen træffer afgørelse efter indstilling fra brugerens handlekommune.

Kompetencen til at indstille for brugere, som Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for, ligger hos leder/koordinator for Myndighed. Er Ringkøbing-Skjern Kommune ikke handlekommune, sendes ansøgningen til brugers handlekommune. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Har brugeren ikke allerede en værge, skal kommunalbestyrelsen, når der indstilles til flytning, anmode statsforvaltningen om at beskikke en værge ift. personlige og økonomiske forhold.

Brugerens, værgens og evt. pårørendes bemærkninger skal fremgå af indstillingen, jf. § 131.

Advokatbistand

I sager om optagelse i botilbud efter § 129, stk. 1 skal kommunen sørge for, at personen får bistand fra en advokat, som er godkendt af Statsforvaltningen. Kommunen skal afholde udgiften hertil. I praksis vil det sige, at advokaten skal inddrages i sagens behandling og afgørelse. Kommunen skal fremsende udtalelse fra advokaten sammen med kommunens indstilling til Statsforvaltningen om optagelse i botilbud.

Såfremt der ikke er beskikket en advokat, inden sagen sendes til Statsforvaltningen, afviser Statsforvaltningen sagen og afventer en ny indstilling fra kommunen.

4.7.2. Særligt om demente, § 129, stk. 2

Personkreds

Brugere med varigt og betydeligt nedsat psykisk funktionsevne, der ikke modsætter sig flytning, men som mangler evnen til at give informeret samtykke til en flytning, **og** hvor den psykiske funktionsnedsættelse er en konsekvens af en erhvervet mental svækkelse, som er fremadskridende (typisk ved demens).

Hvis brugeren positivt modsætter sig flytningen, skal sagen behandles efter § 129, stk. 1. Se afs. 4.5.1.

Betingelser

- Ophold i et botilbud med tilknyttet service er påkrævet, for at bruger kan få den nødvendige hjælp, **og**
- Det i det konkrete tilfælde omsorgsmæssigt vurderes at være mest hensigtsmæssigt for bruger.

Det skal indgå i vurderingen, hvis en eventuel ægtefælle, samlever eller anden pårørende ikke længere kan varetage den nødvendige hjælp til og opsyn med den pågældende.

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til vedkommende.

Hvem kan træffe afgørelse?

Leder/koordinator af Myndighed kan træffe afgørelse om flytning for brugere, som Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for, når kommunens indstilling tiltrædes af den værge, som Statsforvaltningen har beskikket. Afgørelsen med klagevejledning sendes til værgen. Tilbuddet orienteres om afgørelsen.

Har brugeren ikke allerede en værge, skal kommunalbestyrelsen således, når der indstilles til flytning, anmode Statsforvaltningen om at beskikke en værge.

Hvis den beskikkede værge ikke kan tiltræde kommunens indstilling, indstiller kommunen til Statsforvaltningens afgørelse.

Er Ringkøbing-Skjern Kommune ikke handlekommune for brugeren, sendes ansøgningen til brugerens handlekommune. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

4.7.3. Flytning fra et egnet botilbud til et andet egnet botilbud, § 129, stk. 3

Personkreds

Brugere, der er optaget i et botilbud **og** mangler evnen til at give informeret samtykke.

Hvis brugeren positivt modsætter sig flytningen, skal sagen behandles efter § 129, stk. 1. Se afs. 4.5.1.

Betingelser

Kommunen kan i ganske særlige tilfælde indstille til Statsforvaltningen, at der træffes afgørelse om, at bruger flyttes fra et egnet botilbud til en anden tilsvarende bolig, hvor omsorgen for personen kan varetages, hvis det skønnes at være i den pågældendes egen interesse, herunder af hensyn til mulighederne for, at den pågældende kan bevare tilknytning til sine pårørende.

Hvem kan ansøge om foranstaltningen?

- Det relevante omsorgspersonale
- Pårørende eller andre med nær tilknytning til vedkommende.

Hvem kan træffe afgørelse?

Statsforvaltningen træffer afgørelse efter indstilling fra brugers handlekommune.

Kompetencen til at indstille for brugere, som Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for, ligger hos leder/koordinator for Myndighed. Er Ringkøbing-Skjern Kommune ikke handlekommune, sendes ansøgningen til brugers handlekommune. Kopi af ansøgningen fremsendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Har bruger ikke allerede en værge, skal kommunalbestyrelsen, når der indstilles til flytning, anmode Statsforvaltningen om at beskikke en værge ift. personlige og økonomiske forhold.

Brugerens, værgens og evt. pårørendes bemærkninger skal fremgå af indstillingen, jf. § 131.

5. Krav til beslutningsgrundlaget

Som grundlag for kommunens afgørelser efter §§ 125, 126 a, 127 og 128 skal der foreligge følgende dokumentation:

- At de *generelle betingelser* er opfyldt (afs. 3). Dvs. en skriftlig redegørelse for den pædagogiske og plejemæssige indsats, der har været iværksat før ansøgningen om magtanvendelse, hvad der er forsøgt for at opnå frivillig medvirken, at indgrebet står i rimeligt forhold til det, der søges opnået, og hvordan den nødvendige magtanvendelse kan ske så skånsomt som muligt.

Desuden skal der forelægge *den nødvendige faglige dokumentation* for den nedsatte funktionsevne. Det er ikke nok med en diagnose. Der skal være en faglig fyldestgørende redegørelse for den nedsatte psykiske funktionsevne.

- At de *specielle betingelser* i forhold til de enkelte foranstaltninger er opfyldt (afs. 4). Dvs. en redegørelse for, at foranstaltningen er (absolut) påkrævet for at undgå (væsentlig) personskade eller absolut nødvendigt for at udøve omsorgspligten i personlige hygiejnesituationer – altså at det er fagligt forsvarligt og nødvendigt at iværksætte netop denne foranstaltning over for netop denne bruger med netop denne funktionsnedsættelse.
- Den *forventede periode*, i hvilken det vil være nødvendigt at anvende foranstaltningen, skal fremgå af redegørelsen samt grundlaget for vurderingen af periodens længde.
- *Pårørendes og evt. værgens bemærkninger til foranstaltningen*. Brugeren har efter reglerne i Forvaltningsloven, som part i sagen, selv mulighed for at udtale sig. Reglerne i Servicelovens § 130 giver pårørende, værger og andre med nær tilknytning til brugeren mulighed for at udtale sig om foranstaltningen. Disse bemærkninger skal fremgå af redegørelsen, som ligger til grund for at træffe afgørelse.

Der er udarbejdet et ansøgningsskema, som skal anvendes ved ansøgning. Se bilag 1.

6. Registrering og indberetning

Alle former for magtanvendelse skal registreres og indberettes på indberetningskemaer udarbejdet af Socialstyrelsen.

6.1. Skema 1 – Forud godkendt magtanvendelse

Skema 1 skal anvendes når kommunalbestyrelsen **har** godkendt, at der i en nærmere afgrænset periode anvendes personlig alarm- eller pejlesystemer, særlige døråbnere, fastholdelse i hygiejnesituationer, tilbageholdelse i boligen eller fastspænding med bløde stofseler.

Registrering

Der skal registreres første gang en godkendelse tages i brug og derefter kun i tilfælde, hvor godkendelsen benyttes aktivt i forbindelse med §§ 125, stk. 1-3, 126a, 127 og 128. Det betyder, at alene de tilfælde hvor brugeren enten yder aktiv modstand i forhold til magtanvendelse eller hvor personalet griber aktivt ind i forhold til borgeren, skal der ske registrering.

Eksempler:

§ 125, stk. 1 og 2: Der skal alene registreres i forbindelse med anvendelse af personlig alarm og pejlesystemer, i de tilfælde hvor borgeren modsætter sig at få anbragt/tilstedeværelsen af alarmer, enten på gulvet i tøjlet eller i hjælpemiddelet (kørestol, stok eller rollator/gangstativ).

§ 125, stk. 3: Der skal alene registreres i forbindelse med anvendelse af særlige døråbnere i de situationer, hvor situationen ender med at borgeren tilbageholdes i boligen mod sin vilje. (jf. § 127)

§ 126 a: Der skal alene registreres i forbindelse med anvendelse af fastholdelse i hygiejnesituationer, når borgeren modsætter sig at blive vasket, få børstet tænder mv.

§ 127: Der skal alene registreres når borgeren modsætter sig at blive tilbageholdt i og tilbageført til boligen.

§ 128: Der skal alene registreres i forbindelse med anvendelse af stofseler, når borgeren modsætter sig selve fastspændingen med den bløde stofsele.

Registrering foretages straks og senest dagen efter, at indgrebet har fundet sted. Hvis tilladelsen benyttes kontinuerligt på samme forhold over en periode, kan det anføres i indberetningen, at tilladelsen har været benyttet i perioden fra dato x til dato y.

Indberetning

Indberetningen foretages 1 gang månedligt.

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Tilbuddet sender indberetningen til Myndighed i de respektive fagområder.

Tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, sender ligeledes indberetningen til Socialtilsynet. Kopi af handleplan eller bestilling medsendes.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Tilbuddet sender indberetningen til brugers handlekommune. Kopi af indberetningen sendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, sender ligeledes indberetningen til Socialtilsynet. Kopi af handleplan eller bestilling medsendes.

6.2. Skema 2 – Ikke forud godkendt magtanvendelse

Skemaet skal anvendes:

- Ved akut føren eller fastholdelse, jf. § 126.
- Når der endnu ikke er søgt om eller givet tilladelse til magtanvendelse i form af personlig alarm, pejlesystem, særlige døråbnere (§ 125), fastholdelse i hygiejnesituationer (§ 126a), tilbageholdelse i boligen (§127) og/eller fastspænding med bløde stofseler (§ 128)
- Ved andre tilfælde af magtanvendelse, som ikke er nævnt i Serviceloven, fx magtanvendelse i forbindelse med sundhedsmæssig behandling.

Registrering

Registrering skal foretages straks og senest dagen efter, at indgrebet har fundet sted. Der skal udfyldes et nyt skema efter hver eneste episode af ovennævnte type magtanvendelse.

Tilbuddet skal sørge for, at brugeren eller dennes værge modtager klagevejledning umiddelbart efter, at indgrebet har fundet sted. Klagevejledning kan gives enten mundtligt eller skriftligt. Skabelon til klagevejledning se bilag 2.

Indberetning

Indberetning af akut føren eller fastholdelse jf. § 126 skal ske senest 1 måned efter, at indgrebet er foretaget. Øvrige ikke forud godkendte magtanvendelser skal indberettes straks og senest på 3. dagen efter, at magtanvendelsen har fundet sted.

Husk at brugerens bemærkninger til indgrebet, skal fremgå af indberetningen.

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Tilbuddet sender indberetningen til Myndighed i de respektive fagområder.

Tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, sender ligeledes indberetningen til Socialtilsynet. Kopi af handleplan skal medsendes.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Tilbuddet sender indberetningen til brugers handlekommune. Kopi af indberetningen sendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, sender ligeledes indberetningen til Socialtilsynet. Kopi af handleplan skal medsendes.

Tilbage melding på indberetning

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Myndighed i de respektive fagområder vurderer på baggrund af indberetningen, om betingelserne for indgrebet er opfyldt. Tilbuddet får herefter en tilbage melding.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Når brugers handlekommune har behandlet indberetningen fremsender kommunen en tilbage melding til både tilbud og Myndighed i det respektive fagområde.

6.3. Skema 3

Skemaet skal anvendes, når der er truffet afgørelse om optagelse i særligt botilbud, jf. § 129, og flytningen er gennemført.

Registrering

Registrering af flytning efter § 129 skal ske senest med udgangen af den måned, hvor flytningen er påbegyndt.

Indberetning

Indberetning af samtlige registrerede flytninger efter § 129 indberettes kvartalvist til kommunen.

Når Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune for brugeren:

Tilbuddet sender indberetningen til Myndighed i de respektive fagområder.

Tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, sender ligeledes indberetningen til Socialtilsynet. Kopi af handleplan skal medsendes.

Når en anden kommune er handlekommune for brugeren:

Tilbuddet sender indberetningen til brugers handlekommune. Kopi af indberetningen sendes til Myndighed i det respektive fagområde til orientering.

Tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, sender ligeledes indberetningen til Socialtilsynet. Kopi af handleplan skal medsendes.

7. Tilsyn, opfølgning og handleplaner

7.1. Tilsyn

Kommunen har, efter Retssikkerhedslovens § 15, ansvaret for, hvordan kommunen planlægger og udfører sin virksomhed på det sociale område. Efter Retssikkerhedslovens § 16 har kommunen pligt til at føre tilsyn med, hvordan kommunale opgaver løses. Pligten til at føre tilsyn gælder også for hjælp, som udføres af ansatte i selvejende institutioner, private leverandører mv., og som leverer sociale serviceydelser efter Serviceloven på kommunens vegne.

De respektive fagområder foretager tilsynsbesøg på tilbuddene, jf. Servicelovens §§ 148 a og 151. På tilbud, som er omfattet af Socialtilsynet, bliver tilsynsbesøgene dog udført af Socialtilsynet. På de driftsorienterede tilsyn inddrages erfaringerne fra indberetningerne om magtanvendelse. Socialtilsynet skal således vurdere, om tilbuddets indberetninger om magtanvendelse giver anledning til tilsynsmæssige overvejelser.

Fagområderne fører endvidere et personrettet tilsyn i forhold til de brugere, som Ringkøbing-Skjern Kommune er handlekommune, jf. Servicelovens § 148. Tilsynet omfatter indholdet og kvaliteten af ydelserne i forhold til den konkrete bruger, herunder anvendelsen af magtanvendelser.

7.2. Opfølgning

Myndighed har en løbende dialog med de enkelte tilbud. Formålet med drøftelserne er dels tilsyn, men også gennem dialog at identificere de problemstillinger, som opleves i forbindelse med afgrænsningen af omsorg og magt, samt at sætte fokus på etik og holdninger. De lovmæssige indberetninger indgår i disse drøftelser. Tilbuddene tilbydes endvidere undervisning i magtanvendelsesregelsættet.

I forhold til indberetninger af indgreb, som anses som uberettigede, vurderer Myndighed i hvert enkelt tilfælde, hvorvidt der skal ske en orientering til formanden for Social og Sundhedsudvalget. Kriterier for denne vurdering aftales med formanden. Formanden tager herefter stilling til, hvorvidt sagen skal forelægges Social- og Sundhedsudvalget.

Herudover orienteres Social- og Sundhedsudvalget ved en årlig redegørelse.

Denne årlige redegørelse forelægges også hhv. Ældrerådet og Handicaprådet til drøftelse.

7.3. Handleplaner

Ifølge Servicelovens § 141, stk. 2 har kommunen pligt til at tilbyde udarbejdelse af en handleplan til brugere med betydelig nedsat psykisk funktionsevne. Dvs. at brugeren kan sige nej til en handleplan.

I Servicelovens § 136 er de sociale myndigheder pålagt en pligt til at udarbejde en handleplan for de personer, der iværksættes magtanvendelser overfor. Disse planer har til formål at beskrive overvejelser og pædagogiske metoder, som skal tages i anvendelse for at undgå behovet for magtanvendelser i fremtiden, samt for at minimere varigheden af foranstaltningen.

8. Inddragelse af pårørende og værgemål

I Serviceloven og Retssikkerhedsloven er brugerinddragelse og -indflydelse tydeliggjort. Det er ligeledes et gennemgående træk i reglerne om magtanvendelse, at pårørende, værger og andre med nær tilknytning til den omhandlede person skal inddrages i forbindelse med iværksættelse af foranstaltninger efter §§ 125-129.

Dels skal deres bemærkninger fremgå af afgørelsesgrundlaget, og dels er de tillagt en selvstændig klageadgang ift. afgørelser om magtanvendelse, når den person, afgørelsen vedrører, ikke selv er i stand til at klage.

Det betyder i praksis, at man ude i de enkelte tilbud/enheder skal indhente bemærkninger fra pårørende eller en eventuel beskikket værge i forbindelse med ansøgning om magtanvendelse. Det er ikke hensigten, at bemærkningerne skal have form af en pædagogisk eller lægefaglig vurdering.

Man skal dog være opmærksom på, at **videregivelse af personoplysninger om bruger til en pårørende kræver samtykke fra bruger**, fx kræver det samtykke fra brugeren at vise pårørende en indberetning om magtanvendelse.

Som det fremgår af afs. 3.4., vil ikke alle brugere være i stand til at give et gyldigt samtykke hertil. Vurderer tilbuddet derfor, at der er behov for at beskikke en værge for bruger, for at varetage brugerens interesser i forhold til magtanvendelse, skal tilbuddet foranstalte, at der ansøges herom. Dette kan fx være relevant, hvis der foretages flere magtanvendelser over for brugeren.

Værgemålet skal afpasses efter de konkrete behov hos bruger, og værgemålet må ikke være mere omfattende end nødvendigt.

Det er ikke muligt via et værgemål at fratage en bruger handleevnen ift. personlige forhold.

9. Klageregler

9.1. Procedure for indgivelse af klage

Klager skal indgives til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen, idet myndigheden har pligt til at genvurdere sagen, jf. Retssikkerhedslovens § 66.

9.1.1. Hvem kan klage?

- Den person, en magtanvendelse er foretaget over for.
- En ægtefælle, pårørende, værge eller anden repræsentant - når personen som afgørelsen vedrører ikke selv er i stand til at klage, jf. §§ 133 og 134. Da der er tale om en afledet klageadgang, er der ikke ret til at klage, hvor det må antages, at brugeren ikke selv ville have klaget.
- Kommunen - når Statsforvaltningen har truffet afgørelse om optagelse i bestemte botilbud efter § 129.

9.1.2. Klager over afgørelser efter §§ 125, 126, 126 a, 127 og 128

Klager over:

- Alarm- og pejlesystemer, § 125
- Akut føren og fastholdelse, § 126
- Fastholdelse i hygiejnesituationer, § 126 a
- Tilbageholdelse i boligen, § 127
- Anvendelse af Stofseler, § 128

kan indbringes for Ankestyrelsen.

I disse situationer er der almindelig klageadgang indenfor en frist på 4 uger.

Klagen skal indgives til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen, idet myndigheden har pligt til at genvurdere sagen, inden den oversendes til Ankestyrelsen. jf. Retssikkerhedslovens § 66.

Ved klager over afgørelser efter § 127 skal de særlige retssikkerhedsgarantier om advokatbistand og domstolsprøvelse iagttages, jf. §§ 132 og 135.

9.1.3. Klager over afgørelser efter § 129

Statsforvaltningens afgørelser efter § 131 om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 129 kan indbringes for Ankestyrelsen, inden 4 uger efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen.

Kommunen skal ved klager iagttage de særlige retssikkerhedsgarantier om redegørelse, advokatbistand og domstolsprøvelse, jf. §§ 131, 132 og 135.

Som en særlig retsgaranti i forbindelse med sager om optagelse i bolig uden samtykke, har en klage over denne type afgørelse opsættende virkning, jf. retssikkerhedslovens § 72, stk. 3. Desuden gælder pligten til genvurdering hos afgørende myndighed ikke, jf. Retssikkerhedslovens § 66, og sagen skal med det samme sendes videre til Ankestyrelsen, når der indgives klage.

En ægtefælle eller anden nærtstående person, der deler bolig med den bruger, som sagen vedrører, er, jf. Servicelovens § 131, stk. 3, berettiget til at klage over kommunens afslag på at indstille til optagelse i særlige botilbud. Klagen kan indbringes for Statsforvaltningen, men ikke for anden administrativ klagemyndighed. Reglerne Retssikkerhedslovens i §§ 66-69, § 70, 1. pkt., og § 74 i lov om finder anvendelse ved indbringelsen af klager.

9.2. Domstolsprøvelse

I henhold til Servicelovens § 135 er der mulighed for at indbringe en afgørelse fra Ankestyrelsen vedr. tilbageholdelse i boligen, jf. § 127 eller optagelse i særligt botilbud jf. § 129 for retten i henhold til Retsplejelovens kap. 43 a. Sagen indbringes som udgangspunkt for byretten med mulighed for appel til landsretten efter Retsplejelovens almindelige regler.

Klager skal henvende sig til Ankestyrelsen inden 4 uger efter klageren har fået meddelelse om afgørelsen, såfremt dette ønskes.

10. Særlige spørgsmål

10.1. Fastholdelse ifm. sundhedsfaglig behandling

Ved sundhedsfaglig behandling er Sundhedsloven og dermed patienters retsstilling gældende - også når behandlingen foregår i et botilbud eller i eget hjem. Det afgørende for, om der er tale om sundhedsfaglig behandling er, at indsatsen har et behandlende sigte og forstås af sundhedspersonale, sygeplejesker, social- og sundhedsassistenter mv.

Sundhedsloven indeholder ikke hjemmel til magtanvendelse. Det betyder, at hvis en bruger modsætter sig behandling, fx hos tandlægen, på sygehuset eller under sårrensning på tilbuddet, er der ikke hjemmel til at gennemtvunge behandlingen med magt.

Foretages der magtanvendelser i forbindelse med sundhedsfaglig behandling, skal dette indberettes på indberetningsskema 2.

10.2. Sengeheste, trædemåtter o. lign.

Hjælpemidler, som ikke fremgår af Servicelovens kap. 24 og som indebærer et element af overvågning eller begrænsning af brugers bevægelsesfrihed, fx sengeheste (højere en 20 cm. fra madraskant), trædemåtter ved brugers seng o. lign., kan alene anvendes som en del af omsorgen for brugeren efter Servicelovens § 82, hvis brugeren **samtykker** i anvendelsen. Sengeheste på max. 20 cm. fra madraskant kan dog efter en konkret vurdering anvendes som en omsorgsforanstaltning uden samtykke.

Der skal i hvert tilfælde foretages en konkret vurdering af brugers habilitet ift. et konkret indgreb, som beskrevet ovenfor i afs. 3.4. Det afgørende er, at brugeren kan overskue, hvad han eller hun siger ja til.

Samtykket gælder kun indtil bruger trækker sit samtykke tilbage, dvs. indtil brugeren verbalt eller fysisk giver udtryk for, at vedkommende ikke længere ønsker hjælpemidlet anvendt. Det kan fx være, hvis brugeren forsøger at kravle over en sengehest, som er sat op med brugers samtykke. Herefter kan hjælpemidler ikke anvendes førend brugeren igen samtykker i anvendelsen.

Der er ikke hjemmel til at gennemtvunge anvendelsen af hjælpemidlerne med magt. Det er alene de i §§ 125-129 nævnte tvangsmæssige indgreb, der kan iværksættes.

Da anvendelsen af hjælpemidlerne alene kan ske med samtykke, skal der ikke ansøges om anvendelsen. Tilbuddet kan dog anvende ansøgningsskemaet som hjælpeskema, når foranstaltningen iværksættes. Hvis tilbuddet er i tvivl om, hvorvidt hjælpemidlet kan anvendes, kontaktes Myndighed i det respektive fagområde.

10.3. Sikkerhedsseler i busser og biler

Der kan efter Servicelovens § 128 gives tilladelse til fastspænding af bruger med stofsele for at **hindre fald ud af kørestol, andet hjælpemiddel mv.**

Bestemmelsen giver ikke tilladelse til at spænde en bruger fast med det formål at hindre brugeren i at rejse sig op eller at begrænse brugerens mobilitet, når vedkommende er utryg eller aggressiv.

Sikkerhedsseler i busser og biler kan således **alene anvendes, når brugeren samtykker i anvendelsen**, hvis der ikke er givet tilladelse efter § 128. At Færdselsloven stiller krav om brug af sikkerhedssæle ændrer ikke herpå.

Et samtykke kan fx foreligge, hvis brugeren er vant til at køre bil med almindelig sikkerhedssele eller H-sele og derfor accepterer, at selen spændes fast.

Giver brugeren under køreturen verbalt eller fysisk udtryk for, at han eller hun ønsker at komme ud af selen, foreligger der ikke længere samtykke. Det betyder, at turen straks må afbrydes, så den pågældende kan komme ud af selen. Dette gælder uanset, om det er en almindelig sikkerhedssele eller en H-sele.

Der kan afhængig af omstændighederne være tale om, at det af nødretshensyn er nødvendigt at bevare fastspændingen i en kort periode, indtil man lovligt kan standse bilen. Men man kan ikke bevare fastspændingen mod den pågældendes vilje, til man har nået sit bestemmelsessted. Såfremt fastspændingen fastholdes på trods af manglende samtykke fra bruger, skal dette indberettes på indberetningsskema 2.

Bilag 1 - Ansøgningskema

Ansøgningskema vedr. Servicelovens §§ 125, 126 a, 127 og 128

Anvendelse af alarm- og pejlesystemer jf. § 125, stk. 1, særlige døråbnere jf. § 125, stk. 3, fastholdelse i hygiejnesituationer jf. § 126 a, tilbageholdelse i boligen jf. § 127 og anvendelse af bløde stofseleer jf. § 128.

Skemaet kan endvidere anvendes som hjælpeskema, når en foranstaltning iværksættes med samtykke.

Navn	
Adresse	
Cpr. nr.	
Tilbuddets navn	
Kontaktperson Tlf. og e-mail	
Leders navn Tlf. og e-mail	
Handlekommune	

Hvilken foranstaltning ønskes der tilladelse til:

Foranstaltninger	Sæt kryds
Personlig alarm § 125, stk.1	
Pejlesystem §125, stk. 1	
Særlig døråbner §125, stk. 3	
Fastholdelse i hygiejnesituation § 126 a	
- Tandbørstning	
- Barbering	
- Hårvask, badning og tøjskift	
- Skiftning af bleer og bind	
- Pleje af hud	

- Fjernelse af madrester i kindposer eller mundhule	
Tilbageholdelse i boligen § 127	
Seler § 128	

Hvordan forholder brugeren sig til foranstaltningen?

Manglende samtykke i form af:	Sæt kryds
Aktiv modstand	
Passivitet	

Beskriv hvordan brugeren forholder sig til foranstaltningen (begrundelsen for afkrydsningen ovenfor)	
--	--

Se uddybende forklaring på samtykkebegrebet i vedlagte bilag.

Beskriv brugerens fysiske og psykiske funktionsniveau – evt. ledsaget af diagnose

--

Generelle betingelser

Hvilke socialpædagogiske og plejemæssige tiltag er tidligere forsøgt for at undgå brugen af magt?	
Hvordan gøres foranstaltningen mindst indgribende og mest skånsomt?	

Specielle betingelser

Beskriv hvilken nærliggende og væsentlig personskade der søges afværget (§§ 125, 127, 128)	
Beskriv omsorgsbehovet (§ 126 a)	
Hvorfor er foranstaltningen absolut nødvendig for denne person? Hvilke socialpædagogiske overvejelser er der gjort?	

Udvikling i brugerens forhold siden sidste afgørelse

Beskriv udviklingen i brugerens forhold siden sidste afgørelse og personalets overvejelser ifm. ændringer (brugerens pædagogiske tiltag mv.)	
--	--

Indsatsen og opfølgning

Beskriv hvordan der fremadrettet arbejdes på at undgå magt	
Beskriv hvordan man vil følge op på indsatsen, så en mindre indgribende foranstaltning kan tages i anvendelse	
Hvor længe skal foranstaltningen anvendes?	

Pårørendes eller værges bemærkninger til foranstaltningen

Relation:

Evt. faglige konsulenters redegørelse for situationen (evt. journal notat)

--

Underskrift ansøger

--	--

Dato

Underskrift leder

Udfyldes af myndighed

Afgørelse

--	--

Dato

Myndighed

Bemærkninger

--

Dato for genvurdering

--

Bilag 2 – Skabelon for klagevejledning

Klagevejledning for magtanvendelse

Der er den xx.xx.xxxx anvendt fysisk magt i form af føren eller fastholdelse, over for:

Navn	
Adresse	
Cpr. nr.	
Tilbuddets navn	
Handlekommune	

Formålet med indgrebet var at

Der kan efter Servicelovens § 126 træffes afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person eller føre denne til et andet opholdsrum, når:

- der er nærliggende risiko for, at personen udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, **og**
- forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Sagsresumé som oplyst af xxx (tilbuddet):

(udfyldes hvis klagevejledningen skal sendes til pårørende eller værge)

Du har mulighed for at klage over indgrebet.

Klagevejledning

Klagen kan være skriftlig eller mundtlig.

Hvis du ikke selv er i stand til at klage kan dine nærmeste pårørende, din værge eller andre, der repræsenterer dig, klage over indgrebet.

Klagen skal sendes til:

Ringkøbing-Skjern Kommune
Handicap og Psykiatri
Rødkløvervej 4, 6950 Ringkøbing

Fristen for at klage er 4 uger efter modtagelse af denne skrivelse. Klagefristen udløber ved kontortids ophør på fristens sidste dag.

Kommunen har pligt til at genvurdere afgørelsen. Derfor er det vigtigt, at du beskriver, hvorfor du er utilfreds med afgørelsen. Du vil få besked om resultatet af genvurderingen.

Hvis afgørelsen fastholdes, vil din klage sammen med afgørelsen og begrundelsen herfor blive sendt til Ankestyrelsen. Det sker inden 4 uger og normalt inden 14 dage.

Hvis du har spørgsmål til magtanvendelsen eller er i tvivl om, hvordan du skal klage, er du velkommen til at kontakte mig på tlf. xx xx xx xx.

Venlig hilsen

xxx